

पथ्याप

गोजलम् । आर्द्रकम् । कटूनि । तिक्तानि । दीपनानि ॥ * ॥

आमवाते अपथ्यम् ।

दधिः । मत्स्यः । गुड़ः । क्षीरम् । उपोदिका । माषः । पिष्टकम् । दुष्टनीरम् । पूर्व्ववातः । विरुद्धाशनम् । असात्म्यम् । वेगरोधः । जागरः । विषमाशनम् ॥ * ॥

अथ शूलैः पथ्यम् ।

हृदिः । खेदः । लङ्घनम् । प्रायुर्वर्तिः । वस्तिः । निद्रा । रेचनम् । पाचनम् । अत्रोत्पन्नाः शालयः । वाच्यमण्डः । तपश्चौरम् । जाङ्गलानां रसः । पटोलम् । शोभाञ्जनम् । कारवेल्लम् । वाताकुः । पक्कान्द्रम् । द्राक्षा । कपित्थम् । रुचकम् । पियालम् । शालिचपत्राणि । वास्तुकम् । सामुद्रम् । सौवर्चलम् । हिङ्गु । विन्धम् । विडम् । शताङ्गा । लथुनम् । लवङ्गम् । एरुण्डतैलम् । सुरभीजलम् । तप्रासु । जम्बीररसः । कुष्ठम् । लघनि । चाररजांसि ॥ * ॥

शूलैः अपथ्यम् ।

विरुद्धाशनपानम् । जागरः । विषमाशनम् । रूचतिक्तकषायाणि । शीतलानि । गुरूणि । व्यायामः । मैथुनम् । मद्यम् । वेदलम् । लवणम् । कटु । वेगरोधः । शोकः । क्रोधः ॥ * ॥

अथोदावर्तानाहयोः पथ्यम् ।

नारिकेलपुष्पमिश्रितशीतलोदकपानम् । स्नेह-
खेदः । विरेकः । वस्तिः । फलवर्तिः । अभ्यङ्गः । यवः । सृष्टविषमन्नमारुतः । आम्बोदकम् । आनूप-
रसः । रुवुतैलम् । वारुणी । बालमूलकम् । सम्पाकः । त्रिवृत् । तिलः । सुधादलम् । शृङ्ग-
वेरम् । मातुलुङ्गम् । यवचारः । हरीतकी । लवङ्गम् । रामठम् । द्राक्षा । गोक्षत्रम् । लव-
णानि । अधोवातसमुत्थे तु । स्नेहः । खेदः । वर्तिः । वस्तिः । समीरणहारपानम् । तथा
पुरीषजे । वस्तिः । खेदः । अभ्यङ्गः । अव-
गाहनम् । फलवर्तिः । विद्भेदशनपानम् ।
मूत्रवेगसमुत्पन्ने । त्रिविधं वस्तिकर्म । खेदः ।
अभ्यङ्गः । अवगाहः । सर्पिषावपीडनम् ।
उद्गारोत्ये हिक्काप्रविधिः । कासजे कासजि-
द्विधिः । चवजे । खेदनम् । धूमः । औत्तरभक्तिक-
ष्टम् । चवप्रवर्तननस्यम् । ऊर्ध्वजत्रुकाभ्यङ्गः ।
दृष्टोत्ये शीतान्नपानम् । जृम्भोत्ये वातजत्-
क्रिया । निद्रावेगोत्थिते क्षीरम् । स्वप्नसंवाह-
नम् । वुसुचोत्ये स्निग्धाण्यलघुभोजनम् ।
वाय्वजे वाय्वसंमोजः । स्वप्नः । मद्यम् । प्रिय-
कषा । अमन्वाससमुत्पन्ने विन्धामः । वात-
चारिद्रयम् । शुक्रोत्ये वस्तिः । अभ्यङ्गः । अव-
गाहः । चरणावुधः । शालिः । मदिरा ।
क्षीरम् । यौवनगन्धितप्रिया । कर्दुत्ये लङ्घ-
नम् । धूमः । मुक्ता प्रच्छेदनम् । अमः । रूचान्न-
पानम् । विरेकः । रक्तमोचणम् ॥ * ॥

उदावर्तानाहयोरपथ्यम् ।

वमनम् । वेगरोधः । शमीधान्यम् । कोद्रवः ।

पथ्याप

गालीचशाकम् । शालुकम् । जाम्बवम् । कर्कटी-
फलम् । पिण्याकम् । सञ्जमालुकम् । करीरः ।
पिष्टवैकृतम् । विष्टम्भीनि । विरुद्धानि । कषा-
याणि । गुरूणि ॥ * ॥

अथ गुल्मैः पथ्यम् ।

स्नेहस्नेहः । विरेकः । वस्तिः । वाहुमिरावुधः ।
लङ्घनम् । वर्तिः । अभ्यङ्गः । स्नेहः । पक्के तु
पाटनम् । सन्वत्सरसमुत्पन्नकलाघरक्तशालयः ।
खड्गः । कुलत्थयूषः । धन्वमांसरसः । सुरा ।
गवाजयोः पयः । मृद्वीका । परुषकम् । खर्जू-
रम् । दाडिमम् । धात्री । नागरङ्गम् । अस्-
वेतसम् । तक्रम् । एरुण्डतैलम् । लथुनम् । बाल-
मूलकम् । पत्तूरः । वास्तुकम् । शिशु । यव-
चारः । हरीतकी । रामठम् । मातुलुङ्गम् ।
त्राघणम् । सुरभीजलम् । स्निग्धोष्णदृष्टणलघु-
दीपनानि । वातातुलोमनम् ॥ * ॥

गुल्मैः अपथ्यम् ।

सर्व्वं वातकारि । विरुद्धाशनम् । वल्गूरम् । मूल-
कम् । मत्स्यः । मधुरफलम् । शुष्कशाकम् ।
शमीधान्यम् । विष्टम्भीनि । गुरूणि । अधो-
वातशक्तन्मूत्रअमन्वासाशुधारणम् । वमनम् ।
जलपानम् ॥ * ॥

अथ हृद्दोगे पथ्यम् ।

खेदः । विरेकः । वमनम् । लङ्घनम् । वस्तिः ।
विलेपी । पुरातनरक्तशालयः । जाङ्गलमृग-
पक्षियूषाः । सुजकुलत्परसाः । रागाः । खड्गाः ।
काबलिकाः । घाडवाः । भयम् । पटोलम् ।
कदलीफलम् । पुराणकुशाखम् । रसालम् ।
दाडिमम् । सम्पाकशाकम् । नवमूलकम् । एरुण्ड-
तैलम् । गगनासु । सैन्धवम् । द्राक्षा । तक्रम् ।
पुरातनगुड़ः । शुष्णी । यमानी । लथुनम् । हरी-
तकी । कुष्ठम् । कुस्तुम्बुरु । कृष्णम् । आर्द्रकम् ।
सौवीरम् । युक्तम् । मधु । वारुणीरसः । कस्तू-
रिका । चन्दनम् । प्रपानकम् । ताम्बूलम् ॥ * ॥

हृद्दोगे अपथ्यम् ।

हृदहृदिस्त्रिभुवनलशुक्रकासोद्गारअमन्वासविड-
भ्रूणां वेगधारणम् । सद्वाद्रिविन्ध्याद्रिनदीनां
जलम् । मेघीपयः । दुष्टजलम् । कषायः । विरु-
डम् । उष्णम् । गुरु । तिक्तः । अम्लः । चिर-
न्तनपत्रोत्थशाकानि । चारः । मधूकम् । दन्त-
काष्ठम् । रक्तसृतिः ॥ * ॥

अथ मूत्रकृच्छ्रे पथ्यम् ।

वातोद्भवे अभ्यङ्गः । निरूहः । वस्तिः । स्नेहः ।
अवगाहः । उत्तरवस्तिः । सेकः । पित्ते अव-
गाहः । शिशिरप्रदेहः । यैश्चो विधिः । वस्ति-
विधिः । विरेकः । स्निग्धोद्भवे खेदः । विरेकः ।
वस्तिः । चारः । यवान्नम् । तीक्ष्णम् । उष्णम् ।
त्रिदोषजे अभ्यङ्गपुरःशराणि त्रिमलोहितानि
सर्व्वान्यम्लानि । यथा यथा दोषमयं गणः । पुरा-
तनलोहितशालिः । गोभवतक्रपयोदधीनि ।
धन्वाग्निधम् । सुन्नरसः । सिता । पुराणकुशाख-
फलम् । पटोलम् । महाद्रकम् । गोचुरकः ।

पथ्याप

कुमारी । गुवाकखर्जूरनारिकेलतालद्रमाणां
शिरांसि । पथ्या । तालास्थिमञ्जा । त्रपुषम् ।
चुटिः । शीतपानम् । शीताशनम् । प्रनीर-
नीरम् । हिमवालुका ॥ * ॥

मूत्रकृच्छ्रे अपथ्यम् ।

मद्यम् । अमः । निधुवनम् । गजवाजियानम् ।
सर्व्वं विरुद्धाशनम् । विषमाशनम् । ताम्बूलम् ।
मत्स्यः । लवणम् । आर्द्रकम् । तैलभृष्टम् ।
पिण्याकम् । हिङ्गु । तिलः । सर्षपः । वेगरोधः ।
माषः । करीरः । अतितोक्ष्यम् । विदाहि ।
रूचम् । अम्लः ॥ * ॥

अथ मूत्राघाते पथ्यम् ।

अभ्यङ्गनम् । स्नेहः । विरेकः । वस्तिः । खेदः ।
अवगाहः । उत्तरवस्तिः । पुरातनलोहित-
शालिः । धन्वभवमांसम् । मद्यम् । तक्रम् । पयः ।
दधि । माषयूषः । पुराणकुशाखफलम् । पटो-
लम् । महाद्रकम् । तालफलास्थिलञ्जा । हरी-
तकी । कोमलनारिकेलम् । गुवाकखर्जूरनारि-
केलतालद्रमाणां मस्तकानि ॥ * ॥

मूत्राघाते अपथ्यम् ।

सर्व्वानि विरुद्धानि । व्यायामः । मार्गः । शीत-
लम् । रूचम् । विदाहि । विष्टम्भी । अवायः ।
वेगधारणम् । करीरम् । वमनम् ॥ * ॥

अथाश्रय्यां पथ्यम् ।

वस्तिः । विरेकः । वमनम् । लङ्घनम् । खेदः ।
अवगाहः । वारिसेचनम् । यवाः । कुलत्थाः ।
प्रपुराणशालयः । मद्यम् । धन्वाखजसम्भवरसः ।
पुराणकुशाखफलम् । कश्मिरकम् । गोकण्टकः ।
वारुणशाकम् । आर्द्रकम् । पाषाणभेदी । यव-
शुकः । रेणुः । द्विन्ना । अश्रमनां समाकर्षणम् ॥

अश्रमथां अपथ्यम् ।

मूत्रस्य शुक्रस्य च वेगधारणम् । अम्लः ।
विष्टम्भी । रूचम् । गुर्व्वन्नपानम् । विरुद्धपाना-
शनम् ॥ * ॥

अथ प्रमेहे पथ्यम् ।

पूर्व्वं लङ्घनम् । वमनम् । विरचनम् । प्रोहर्त्त-
नम् । शमनम् । दीपनम् । नीवारः । कङ्कः ।
यवः । वैणवः । कोरदूषः । श्यामाकः । जूष्णः ।
कुरुवल्खः । सुकुटकः । गोधूमः । शालिः ।
कलमः । पुरातनकुलत्थः । सुजाङ्गीचणक-
यूषरसाः । तिलाः । लाजाः । पुरातनसुरा ।
मधु । वाच्यमण्डः । तक्रम् । रासभजलम् ।
महिषीजलम् । कङ्कः । जाङ्गलाः कपोतश-
तित्तिरिलावर्हिष्टङ्गैरवर्णकशुकाद्यः । शोभा-
ञ्जनम् । कुलकम् । कटिलकम् । कर्कोटकम् ।
तलकम् । वार्हतम् । औडम्बरम् । लथुनम् ।
नवीनमोचम् । पत्तूरम् । गोचुरकम् । मूषिक-
पर्णशाकम् । मन्दारपत्रम् । अमृता । त्रिफला ।
कपित्थम् । जम्बू । कशेरु । कमलोत्पलकन्द-
बीजम् । खर्जूरलाङ्गलिकतालतारुणां मस्तकम् ।
योधम् । तिन्दुकफलम् । खदिरः । कलिङ्गः ।